

1764.

1. Bestineller, Geth. Christianus : De lite heredis cum possessore singulari.
2. Bestineller, Geth. Christianus : De negotiis, quae a muliere sine curatore in Saxonia capendi possunt.
3. Bestineller, Geth. Christianus : De eo, quod iustum est in privilegiorum collisione
4. Bestineller, Geth. Christianus : De proce iudicio per. Cyren ex abusu iuris feudalis Longobardici
5. Bestineller, Geth. Christianus : De pacto successorio cum praedentis persona intereunte
6. Berger, Christoph Henricus, de : Ordinis Jurisconsultorum Decanus : Ad Dissertationem . . . candidati Fr. Augusti Beckeri . . . invitat.
7. Berger, Christ. Henricus, de : Ordinis juris Consultorum Decanus : Ad Dissertationem inauguralem

- Dr. Christiani Hallkoppfi . . . iurista
8. Chladenius, Iustus Georgius: De iure exequendi
in fœderis præsertim imperii specialiterque Saxonum
 9. Chladenius, Iustus Georgius: De iuramento subjectionis
specialiterque in creatura præstari solitis.
 10. Cordes, Irenæus Georgius: De suspectis mathematica-
tum speciebus astronomical originibus.
 11. Crellius, Christoph. Ludov.: De sigillaribus tituli
sacris.
 12. Diederich, Elias Gottlieb: De iteratis impera-
torum coronationibus Germanicis
 13. Henricius, Christianus: Manipulus Iulianus
L VII. ex impletionum Iulianæ præsentis
ac titulo de partibus et iure erubarum

13^a Haenecius, Christianus: Manipulus II Theorem LX.
ex constitutionibus Justiniani Titulo de iure naturae
Iulium et Ciceroniarum

13^b Haenecius, Christianus: Manipulus III Theorem
LX. ex constitutionibus Justiniani Titulo III. IV. V.
VI. VII. VIII. LX. eratarum

14. Haerius, Joh. Mathias: De pulchritudine archiepiscopi
tronica.

15. Haerius, Joannes Godefridus: De sigillis et hinc hinc
Satis

16. Haerius, Nicolaus Hermannus: De prerogativa
jurisdictionis

17. Haesclius, Godefridus Arnoldus: De actionibus
mixtis et non mixtis

18^a. 62^a.

Kraussius, Joannes Godefridus: De eo, quod
iustum est circa salaria ac honoraria Adv.
catorum.

19. Krausius, Fr. Gotfr.: De jure degradationis canonice eoque una in locis protestantibus

[19^a] Berger, Christoph Henr. He: Ordinis juris-consultorum
Zimm . . . Decanus: et dissertationem inaugura-
talem . . . Dr. Christiani Stellkopffii . . . scri-
bit] In der Doubletter, da mit nr. 7 identisch.

20. Müller, Gotfr. Ludw.: De petitorio possessorio
novum finitio in Saxoniam Electorali nunti-
quam institutio

21¹⁺² Schramburgius, Francus Gotfr.: De traditione
symbolica 2 Tomi

22. Lehmann, Frider. Phil.: De servio logico ac
mathematico nexu et applicatione princip-
iorum logicorum in Disziplinæ mathematicæ.

23. Schneider, Ernst Christ: Doctrina iurum uni-
versalium speciatim consideratarum.

24. Schreier, Ernst. Christian: De eternitate
essentiarum.

1727
11
Q B F F Q S
DISSERTATIO CRITICA
DE

**SIGILLARIBVS
DITI SACRIS**

QVAM

PRAESIDE

CHRISTOPH· LVDOV· CRELLIO

I· V· D· ET POET· PROF· PVBL

IPSIS KL· OCTOBRI BVVS ∞ 1727

H· L· Q· S

PVBLICE EXPENDENDAM

PROPONET

A VCTOR

M· IOANNES GOTTFRID HOERIVS

NAVMBVRG· MISN

ACAD· VITEMB· BIBL

VITEMBERGAE

EX OFFICINA GERDESIAE VIDVAE

DISSERTATIO CRITICA
DE
SIGILLARIIS
DITI SACRIS

CHRISTOPH. LUDOV. CRELLIO
P. D. ET PROF. PUBL.

M. JOHANNES GOTTERID. HOERIVS

CVSTODIBVS GVBERNATORIBVSQVE
REIPVBL. NAVMBVURGENSIS

CONSVLIBVS
CAMERARIIS
SENATORIBVS

ET EPETATAE

PRIMIS IN ACADEMICA VITA MEA AVXILIATORIBVS

PRIMVM ACADEMICORVM PROPECTVVM SPECIMEN

CLIENTVM LEGE

MEMOR BENEFICII ACCEPTI

IOANNES GOTTFRID HOERIVS

SACRVM ESSE CVPIIT

CASTODIBVS. GVBERNATORIBVSQVE
REIPVBL. NAVVIBVRSICAE
FRATRES CERTA ANIMI GRATI MEMORISQVE SIGILLA,
QVAE, NOSTRI, MAGNIS PERPLACVISSE DIIS.
DIC: AVTOR, VOBIS DEVOTVS, SI QVID AD ALBIM
ADDIDICIT, VESTRVM MVNVS HABERE SOLET.
VIVISTIS MISERVVM, QVI VOS VENERATVR, ADITQVE,
VT BENE SIT VOBIS, NOCTE DIEQVE DEVM
SI TE CONSVS AMET, TANDEM MEMOR ESTO LOCORVM
ET DESIDERII, GRATE LIBELLE, MEI.
LEVCORIS EX ORIS NAVMBVRGICA PERGIS AD ARVA.
O VTINAM POSSIM NVNC MEVS ESSE LIBER

IOANNES GOTTFRIED HOEFLING

RECEVIT HOC LIBRUM

Q. B. V.

aepe multumque sigilla, et item sigillaria, commemorantur a scriptoribus, tam iis, qui sermonis elegantia praestant, quam his, qui uel diuinae ueritatis defensione, uel peritia iuris, etiam atque etiam commendantur. TULLIUS, TRANQUILLUS, SENECA,

MARO, MARTIALIS, plures, plura huius rei uestigia expressa reliquerunt. Nota sunt, quae ARNOBIVS cum illis disputat, qui deos esse sigillaria ipsa censebant. Scimus, quam grauius Neapolitanus ICRUS, ALEXANDER, uirum doctum reprehendat, qui de sigillaribus non recte exposuit. Denique tanta illorum religio fuit, ut, horum dedicandorum causa, saturnalium, celebratissimi per terrarum orbem sacri, tempus Romani in septem dies producerent: tam frequens et uariis usus, ut illis exponendis uendendisque sigillaria, uicum in urbe, assignarent. De quibus deinceps trademus. Animus est istud argumentum, quoad fieri poterit, persequi. Sigillaria, ad humanae pulchritudinis exemplum affabre concinnata, primum Diti summa cerimonia consecrarunt, ut capita et salutem redimerent: postea etiam hominibus, quibus comprobare officium uellent, in laetitiae usum atque ad sacri publici augendam religionem, dono dederunt.

A 2

Hinc

Hinc uisum est de utroque more sigillatim agere, et has
commentationes in duas partes distribuere

CAP. I

DE

SIGILLARIBVS
DITI CONSECRATIS

I

Differta-
tionis fun-
damentum

Quicquid hic dicendum est, id maxime nititur auctori-
tate VARRONIS, quem CICERO sacrorum
iura, omnium diuinarum humanarumque rerum nomina,
genera, officia, causas aperuisse, plurimumque luminis
attulisse poetis, iudicat. (a) Ille sigillarum, quae per
saturnalia Romae consecrabantur, has origines tradidit:
Pelasgi, sedibus suis pulsi, diuersas terras petierunt. pleri-
que confluxerunt Dodonam, et incerti, quibus confide-
rent locis, id responsum acceperunt, quod IO. MEVR-
SII auctoritatem secutus, fide codicis ueteris, ita recitabo

Στεγέετε μαίόμενοι Σικελῶν Σατάγειον αἶαν
ἢ Ἀβοργινέων κοτύλην, ἢ νᾶσον ὀχέαια,
οἷς ἀναμιχθέντες δεκάτην ἐπιπέλατε Φοῖβω,
καὶ κεφαλὰς ἄδη, καὶ τῷ πατρὶ πέμπετε Φάτα (b)

Hoc est

Abite, quaerentes Siculorum saturniam terram,
Atque Aboriginum cavitatem, ubi insula iactatur,
Quibus (Aboriginibus) immixti, decimam exhibete
Phoebo,

Et capita Diti, et Patri mittite lumina (uirum)

II. Caue

(a) Acad. Quaestion. lib. I, c. III

(b) uid. MACROBIUS Saturnalior, I, c. VII. ed. Londin.
oe Io c LXXXIII, octau

II

Cave, haec ad saturnias lernas seu fabulas referas. Etsi enim certa et expedita non sunt, (talia enim fari est nefas) uero tamen simillima credit MACROBIUS, classicus testis et locupletissimus. Habes hic tria deorum nomina: Φαίβον, ἄδην, πατέρα. habes tria consecrationum genera: δεκάτην, κεφαλὰς, Φῶτα. Attinet, sententiam horum uerborum aliquanto studiosius inuestigare, quia constat, ex falsa huius respónsi interpretatione magnam calamitatem esse coortam. Nam Pelasgi, post diurnum tristemque errorem, Latium appellant. uident insulam, in Cutiliarum lacu natam. has sibi sedes, quas etiam salubritas aquae commendabat, (*) uoce κοτύλης praedictas esse credunt. regionem occupant. Siciliam spoliant. Quo facto, decimam praedae Apollini tribuunt. Diti sacellum excitant, Saturno aram ponunt: isti dant humana capita, huic uiros uictimas, persuasi, hanc religionem Dodonaeis monitis prorsus conuenire

III

Equidem, ut exinde ordiar, nihil dubito, apte Pelasgos DECIMAS consecrassent. Nam decimae partis consecratio plerarumque gentium moribus institutisque confirmata, Iudaeis etiam a summo legislatore praescripta est, ad cuius imitationem Graeci et Romani omnino multa expresserunt. Quum enim olim Leuitis, quibus sacrorum procuratio committebatur, ager assignatus non esset, DEVS decimas fortunarum partes populo imperauit, quibus et sacerdotum inopiam iuuaret, et mutuum flammum ciuiumque beneuolentiam uinculo quodam obstringeret. Tantum igitur abest, ut a decimis Numen abhorruerit, ut contra earum recte et diligenter ferendarum ritu suam gentem copiosissime informarit. Ferri etiam in Pelasgis posset, quod decimam PRAEDAE consecrauerint. Ne-

Consecra-
bantur
decimae
Phoebō

A 3

que

(*) de illa pluribus agit CHRISTOPH. CELLARIUS in Notic. Orbis Ant. T. I, lib. II, c. VIII, p. DCCCLXXVIII

que enim suppetebat aliud quidquam, neque dubitare poterant, deos, a quibus sedes ipsis tributae, colonorum quoque opes concessae erant, inde aliquam sibi partem postulare. Ipse Abraamus decimam praedae partem Melchisedeco tradidit, si IO· SELDENO fides est, qui in hanc sententiam *Ango Sina*, a Paulo ad Hebraeos c. VII, u. IIII nominata, interpretatur. (c) Habet denique excusationem, quod Pelasgi decimas largiti sunt PHOEBO. Huius enim nominis obtentu solem adorarunt. Et credi potest, Aborigines, gentis hominum agreste, (d) agri potissimum fruges reliquisse, quas uirtuti solis deberi in primis existimabant. At uituperatione non caret, quod, recti moris nescii, diuinum Phoebus honorem non sine sacrilegii quadam nota decreuerunt

III

capita et
uiri Diti
et Saturno

In illo uehementer peccatum est, quod Diti capita, Saturno uiros, consecrarunt. Sacrum illud nefas, illa cruentae religionis cerimonia ab omnibus fere gentibus probata est: in omnium fere deorum sacris quaedam illius uestigia extiterunt. AMETRIS, Xerxis uxor, ut gratiam diis referret, quod longius uixerat, XIII illustrium Persarum liberos sub terram uiuos defodit, atque ita uota exsoluit, quasi his imprecationibus immortales dii placarentur. (e) Aegypti rex, BVSIRIS, ne ab hospitibus quidem manum abstinuit, quos Ioui immolabat. Cuius sceleris LYCAONEM etiam, Arcadiae regem, PAVSANIA accusat. (f) Videntur huius immanitatis societatem cum
Aegy-

(c) in dissert. de Decimis, quam IO· CLERICVS Pentateucho suo subiecit

(d) Ita nominat illos C· CR· SALLVSTIVS, Coniur. Catil. c. II, qui etiam, quantum ad originem Romanorum attinet, cum MACROBIO consentit

(e) ALEXAND· Genial. Dier. III, pag. DCCCXVIII

(f) Lib. VIII, fol. CCXXXVII, edit. FRIDER· SYLBVRGI

Aegyptiis etiam SAMNITES iniisse, qui delectu habito, ut, qui non conuenisset ad imperatoris iussu, quique iniussu abiisset, illius caput sacratum Ioui esset, edixerunt. (g) Ipsi etiam ROMANI eius caput, qui tribunis nocuisset, Ioui sacrum esse uoluerunt. (h) Aliae gentes Iunoni tres homines, Soli masculos, Lunae femellas, Baccho pueros subinde consecrarunt. (i) Dianae Tauricae etiam hospites deberi, accepimus. (k) DECIVS legiones hostium maectandas Telluri ac diis Manibus deuouebat. (l) Illae furiae gentes in primis in sacris Saturno Diti que faciendis agitant. Saturno humanas carnes tanto magis acceptas credidere, quanto incontinentius uel suos filios deuorasse dicitur. Qua de re cum MACROBIO (m) disputat GERIO VOSSIUS habet. (n) Originem pestilentissimi erroris illam ORTELIVS (o) tradidit, quia Saturnum Graeci κρόνον quasi χρόνον dixerunt. Tempus quum annos pariat, diesque producat et consumat, Saturnus suam prolem, suos filios, deuorare uisus est. Primum illud sacrum Tyrios Syrosque instituisse, non abhorret a uero. (p) Hinc ad Carthaginenses propagatum est, qui, quum inter cetera mala etiam pestilentia laborarent, scelere pro remedio usi sunt. Impuberes enim, quae aetas etiam hostibus miserationem mouet, aris admouerunt, Deorum pacem sanguine eorum exposcentes, pro quorum uita Deos precari maxime solent. (q) Ad Gallos etiam aliosque populos,

(g) LIVIVS X, xxxviii

(h) LIV. III, LV

(i) IOANN. NICOLAI de Ritu Bacchanal. c. XX. apud GRONOV in Thef. T. VII, f. CCXVIII

(k) HYGINVS Fab. CXX

(l) LIVIVS X, XXVIII

(m) Saturn. I, c. VII

(n) de Theolog. Gentili, Lib. II, cap. V, p. CCCXXX

(o) in Deorum Dearumque Capitibus, Lib. I, fig. I. in GRONOV Thef. T. VII, f. (CCLXII)

(p) teste PORPHYRIO Lib. XI, quem allegat NICOLAI I. c.

(q) IVSTINVS Lib. XVIII, c. VI. Idem sua adhuc aetate fieri, congeritur TERTVLLIANVS in Apologet. c. VIII, f. DCLXXV

pulos, qui ad occidentem incolunt, nefarii sacrificii contagio pertinuit, si CAESARI fides est. (r) Complures aliae gentes, Graeci, Romanique in primis, quum humanitatis sensu attingerentur, et Deorum sacra interpellari ducerent nefas, homines quidem, sed ex alio scelere suo damnatos ad mortem, Saturno et Diti consecrarunt, atque in Saturnalia asseruarunt. RHODII certe ex illis, qui publicis suffragiis capitis supplicium subire iussi erant, unum ad Saturni sacrum detentum ipso festo die extra portas in locum, qui Aristobules delubro oppositus est, produxerunt, et uino bene confectum mactauerunt. (s) Idem CYPRIIS solenne quondam fuisse, PORPHYRIUS auctor est. (t) Neque Romanorum mores a foeda superstitione alieni fuerunt. Quo probro LACTANTIUS gentem recti moris cultusque in primis studiosam false rideat, et mirifice exagitat. (u) Videntur tamen Diti frequentius haec sacra, quam Saturno, fecisse, quia filium natu minimum patris, Saturni, similem esse crediderunt, et mortuorum animas eius imperio contineri existimarunt. Adeo nullum ipsi festiuius spectaculum fore, quam si humano illum sanguine satiarent, uisum est. Quum ciuium praerogatiuas amplissima esse et maxime conspecta uellent, occidi Romanum noluerunt, nisi qui poenae seruus fuerit, uel Diti sacratus. Subit mirari, quid uenerit ipsis in mentem, ut, quum sacra omnia ab omni contrectatione aliorum uindicarent, neque uiolari sinerent, hominem, qui Diti sacer fuerit, impune occidi, eamque caedem capitalis poenae non haberi

(r) de Bello Gallico Lib. VI, c. XVI

(s) Petr. CASTELLANVS de Festis Graecorum, apud GRONOV T. VII, fol. DCLXXVIII. PORPHYRIUS Lib. XI *περί ἀπορίας ἐπιθύσεων*, citante MEVRSIO de Populis Atticae, in Theol. Gronou. T. III, f. DCCLX

(t) PORPHYR. lib. XI. citante DAN. CLASSENIO in Theol. Gent. c. III. n. II. apud GRONOV. T. VII. f. (CXXVII)

(u) de Fals. Relig. Lib. I, c. XXI

beri uoluerint? (x) Scilicet illorum animas ad deos, non ad homines pertinere, et, quae Diti debebantur, detineri non posse, sed ocius ipsi tradendas existimabant. Qui magistratum sine prouocatione creasset, eius caput Diti sacrum haberi, eum ius fasque esse occidi, lege Valeria constitutum est. (y) Proditoris etiam caput Diti sacrum, apud DIONYSIVM HALICARNASSENSEM inuenio. (z) Qui clientibus fraudem fecerit, quos propinquis cariores habendos ex MASSVRIO SABINO intelligitur, patronus facer ut esset, lege decemuirali cautum est. (aa) Qua re et AENEAS apud VIRGILIVM (bb) illos, quibus pulsatusque parens, et fraus innexa clienti, intra limites Ditis deprehendit. Denique solemniter ritu uitae coronisque ornatos ad aram homines sexagenarios etiam Saturno immolatos, ex illo OVIDII (cc) discimus:

Corpora post decies senos qui credidit annos

Missa neci, sceleris crimine damnat auos.

Fama uetus, tunc, quum saturnia terra uocata est,

Talia fatidici dicta fuisse senis:

Falcifero libata seni duo corpora, gentes,

Mittite, quae Tuscis excipiantur aquis.

Donec in haec uenit Tirynthius arua: quotannis

Tristia Leucadio sacra peracta deo

V

Non difficile est suspicari, malum genium sapientissimas gentes uel Abraami, uel Iephthae exemplo, uel illo-

B

rum

(x) ALEXAND. Genial. Dier. III, c. XXII, et Lib. VI, c. XIII

(y) LIVIUS III, LV

(z) Lib. II, pag. LXXXIII

(aa) apud GRAVINAM de Origin. Juris Tab. VII, p. CCLXXXVIII

de Massurio uid. GELLIVM, V, c. XIII

(bb) AEn. VI, u. DCVIII

(cc) Faetorum lib. V fere sub finem

rum obtentu, quae de filiis maximo (natu diuina lege constituta erant, ad prauam et sacrilegam imitationem excitasse. Sed tantum abest, ut sanctissimo legislatori, ipsius humanae uitae auctori, illa probata fuerint, ut audeam affirmare, hominem, qui DEO recto imoletur, esse omnino neminem. DEVS imagines et symbola, non hominum capita, deposcit. Sacer erat DEO et decimus quisque et maximus natu filius, sed, is ne maectaretur, DEVS seuerissime prohibuit. Aliquo tempore praeceperat Abraae, ut filium interficeret: praeceperat autem, omnibus ostenturus, maioris ab Abraamo DEVM, quam filium, fieri; ipsi facinori tempestine resistit, ne qua consecratione hominum uideretur oblectari. Iephthae uirginis immolatio non auctoritati diuinae, sed herois temeritati debetur, et omnino habet uirium: quamuis filia Iephthae non occisa, sed in numerum sacrarum uirginum relata esse, praecipuis interpretibus uideatur. Erant pro hominibus pecora trucidanda, ut patet exemplo hirci, qui, in deserta loca missus, omnium criminum reus agebatur. Sic aries Isaaci uicem sustinuit. Sic agni paschalis sanguis, pro capitibus Israelitarum effusus, feralem et praeconeum et poenae publicae exactorem atque administrum aditu aedium prohibuit. Constitutum quoque fuit, uiliora pro dignioribus dare. Hinc pecunia frugum loco pecorumque fuit: hac tamen lege, ut pondus argenti ex quinta parte maius esset pretio rerum sacrarum. Quod fiebat, ut libido redimendi sacra coerceretur. Leuit. XXVII, xxvii et xxxi. Et quis nescit, DEVM uehementissime commotum esse, quum pueri darentur Molocho? Videtur autem cum Molocho aptissime contendendi posse Saturnus. Namque sine dubio nugati sunt Phoenices, qui Saturnum cum Israele compararunt. (dd) Neque id mihi quisquam persuaserit, Abraamum pro

(dd) apud EUSEBIUM in Praepar. Euang. Lib. I, f. XXVI, ed. Lutet.
to XXXIII

pro Saturno acceptum esse, quod fere iudicat VOSSIVS. (ee) Enimvero dispar est utriusque ratio. Abraamus filium suum, eundemque unicum, sacrificare iussus erat. Saturno nihil tale obtigit. Illi uero immolati sunt filii aliorum, non secus, ac de Molocho memoriae proditum est. Saturno statua aenea posita a Carthaginienisibus fuit, quae imaginem manus supinas in terram protendentis, puerosque in uoraginem ardentem incidentes exhibet. (ff) Quae omnia cum illis conueniunt, quae de Molocho enarratores antiquitatum suppeditant. Facile exinde colligimus, tanto grauius in illo sacro ab gentibus peccatum esse, quanto studiosius in illo faciendo occupari uidebantur

VI

Sed tam foeda superstitio, quum mitescerent et re-
 etioribus artibus informarentur ingenia ciuium, proscri-
 pra est. Herculis admonitu in primis, qui cruentam reli-
 gionem et turpem hominum consecrationem, quantum in
 ipso fuit, passim abrogauit, et Bufiridem, illi super-
 stitioni deditum, cum sacerdotibus claua interemit. (gg)
 Ille regis Geryonis boues auctoritate Euristhei in conti-
 nente terra, quae circa Ambraciam et Amphilochos est, ab-
 ripuit, abreptosque abduxit Mycenae. (hh) Quo tempo-
 re Italiam hac dira consuetudine interdixit. Negauit, illos
 affectos uim diuini responsi, Saturno *Φῶτα* exhiberi de-
 bere, oraculo editum erat. Sed *Φῶτα*, a *Φῶς*, lumina di-
 cimus: *Φῶτα* etiam, a *Φῶς*, quarto casu singularis numeri
 uirum

B 2

(ee) de Theol. Gent. Lib. I, c. XVIII, p. CXXXIII

(ff) EVSEB. Praep. Eu. Lib. III, f. LXXXX VI

(gg) HYGIN. Fab. XXXI

(hh) ARRIANVS de Expedit. Alex. p. CXXVI

uirum appellamus. Non obscura interpretatio erat, Dodonaicum oraculum non uiros comburendos, sed lumina accendenda, imperasse. Non aliter κεφαλὰς Diti sacras disputauit. κεφαλὰς in domestica significatione capita dicuntur. Verum si homines necaueris, non solum caput, sed omne simul corpus, corrumpitur. Quod opinioni diuinae resistit. Sed Pelasgi aedificauerunt facellum Diti. Huic paruo loco exiguum ornamentum deest. Requiritur ergo icunculae seu oscilla, quae caput humanum non sine artificio referant. Ista oscilla si Ditis honori tribuerint, in eiusque aede reposuerint, amplius ad cultum, censet Hercules, pertinere nihil

VII

argumentis
confirmata,
quae arce-
funtur a
personis
deorum,
Saturni
maxime

Haec talia quum docet Arguius, prorsus non ineptit. Quanquam enim suis cuique deo honos est, tamen non frustra hi praesertim dii ab oraculo commendantur. Nam Pelasgi, quois neque mos, neque cultus erat, neque iungere tauros,

aut componere opes norant, aut parcere parto, (ii) habuerunt, cur tria discerent, uidelicet, ut iudicio ualere, agros colerent, opesque colligerent. Haec autem omnia diuinis beneficiis impetrantur. Et quidem Phoebus sapientiae, Saturnus agriculturae, Pluto diuitiis credebatur praeesse. Istos igitur praecipue deos Pelasgi ut digne celebrent, conuenit. Expromam aliam causam, cur illorum trium deorum cultum nominatim oraculum praeeperit. Tria sunt genera hominum: alii publicam rem, alii sacram, alii domesticam, curant. Sicut igitur sua cuique generi dignitas, ita suis cuique deus est, si ueteres superstitiones audias. Sacerdotes sapientiae studiis sese dedunt: ergo ab

iis

iis Apollo colitur. Penes magistratum summa debet esse prudentia consilii in regundis ciuitatibus: igitur Saturnum uenerantur, τὸν πατέρα, regumque Latinorum facile principem. Patresfamilias, a quibus ceteri alimenta corporis requirunt, diuitias parant: his itaque Ditis numen non male commendatur. Deos autem omnes muneribus placare par est, quibus tanto facilius gratiam inimus, quanto propius ad officia deorum accedunt. Nam si quis eos rite uult colere, ea cerimonia utitur, quae eorum naturae et imperio, quod gerunt, consentiat, iudice IAMBLICHO. (ll) Qua re sicut decimae Apollini, praesidi sacerdotum, ita lumina Saturno tribuenda uidebantur. Et enim olim idonei gubernatores reipublicae lumina appellati sunt, atque hodie tralaticium est, ut, qui ciuitatibus gentibusque praesunt, illuminati dicantur, eo fere animo, ut hoc uocabulum iis deberi proprium credatur. Profecto Saturnus luminum erat consecratione non indignus. Namque, si VOSSIVM audiamus, omnes dii ratione duplici, φυσικῶς et ἱερωτικῶς, spectantur. Priore modo solem coeli, posteriore Saturnus Italiae regem referebat: utraque de causa lumina repetere ab hominibus suo prope iure uidebatur. Saturnum enim in quantum mythici fictionibus distrahunt, in tantum physici ad quandam ueri similitudinem reuocant. (mm) Est auctor temporum, et ideo a Graecis, immutata litera, χρόνος quasi γένος uocatur. Quid aliud, nisi sol intelligendus est, quum tradatur ordo elementorum, temporum numerositate distinctus, luce patefactus, nexus, aeternitate traductus, uisione discretus, quae omnia actum solis ostendunt. (nn) Qua re VARRO: quod coelum est principium, ab satu est dictus Saturnus: et, quod ignis saturnalis, hoc est, cerei superioribus, mittuntur (oo)

B 3

Si

(ll) de Mysteriis, Sect. V, c. XIII

(mm) MACROB. Sat. Lib. I, c. VI

(nn) ibid. cap. XXVIII

(oo) de Lingua Lat. Lib. III, pag. XVIII

Si maius ex historia Saturnum aestimare, uides etiam, omnino fuisse, cur eius honori lumina darentur. Is enim quum a Iano, primo rege Latinorum, summa liberalitate hospitii exciperetur, duo sibi facienda putauit. Primum, ut a fero illo et rudi ante fruges cognitae uictu illos deduceret, colere agros docuit, adeo feliciter, ut huic infertiones surculorum, pomorum educationes, et omnium denique fertilium tribuerent disciplinas. (pp)
Deinde idem ille primus omnium Latinorum aera signauit. Quae res, a praestantioribus populis maximi temper habita, magnum ad famam Saturni momentum attulit, quod is unus non solum utilitatem incredibilem, sed etiam splendorem et decus genti Romanae comparasset. Propterea putant aliqui, lumina cerea mitti, quod hoc principe ab incomi et tenebrosa uita quasi ad lucem et bonarum artium scientiam reuocati sunt (qq)

et Ditis,

De Dite pauca referam, quod illius cultus et religio facile apparet. Dis est diuitiarum deus: diuitiae uero sine labore non adquiruntur. Cui quidem sententiae repugnare uidetur **SERUIVS**: In monte Soracte, inquit, quum aliquando Diti patri sacrum persolueretur (nam Manibus consecratus est) subito uenientes lupi exta rapuerunt. Quos quum diu sequerentur Sorani, (Sabini) delati sunt ad quandam speluncam, halitum ex se pestiferum emittentem, adeo, ut iuxta stantes necaret. Et inde orta est pestilentia, quia fuerant lupos secuti: de qua responsum fuit, posse sedari, si lupos imitarentur, hoc est, si rapto uerent. Quod posteaquam factum est, dicti sunt Sorani populi Hirpini: nam lupi, Sabinorum lingua, hirpi uocantur, Sorani uero a Dite: nam Dis pater eadem lingua Soranus dicitur. (rr) Haec **SERUIVS**, cuius narra-

(pp) MACROB. L. I, c. V

(qq) ibid.

(rr) ad AENEID. XI, uers. DCCLXXXV

narratio confirmatur consensione aliqua STRABONIS. (ss) Sed CHRISTOPH. CELLARIVS (tt) aequè, ac LIL. GREGOR. GYRALDVS, (uu) hanc fabulam rectissime explodunt. Abhorret enim a laudata Sabinorum continentia. Abest etiam a moribus Ditis, qui homines uirtutis auditate implet, (xx) bona sua laboribus uendit, ideoque fingitur, manu gestans sceptrum, pedibus tricipitem canem conculcare. Quod indicat, in regno Ditis nemini licere esse otioso, sed fruges triplici ratione concedi, proiectione, aratione, germinatione, ut quidam explicant apud GYRALDVM. (yy) Dis ab oraculo Dodonaeo dicitur *αἰδῆς*. Quae uox communiter *σεσητηκῶς* accipitur, quasi *αἰδῆς* tenebrosus, qui nihil uidet aut cerni non potest. At hanc diuinitate indignam explanationem proscribit SOCRATES, copiosissime disputans, *αἰδῆν* potius esse appellatum, *ὅς πάντα τὰ καλὰ εἶδει*, qui omnia pulchra nouit. (zz) Huic igitur Deo, diuitiarum copia affluentibusque humanis amicissimo, Hercules sacra cupit esse oscilla. Dixeris: hoc genus munerum est leue, neque fatis dignum numine tanti Dei. Sed accipe illa, quae Mineruae, sciscitanti, qua re arbores steriles sibi magni Dii sumerent? Iupiter ex omnium Deorum iudicio respondit: paruo munere contenti sumus, honore fructum ne uideamur uendere. (aaa) Nam a maiestate Deorum alienum est, dona pauperum ambitiosius conquirere. Pluto, cui etiam Eubulo nomen est, (bbb) fatis habet, exercere hominum industriam. Igitur

(ss) libro V exeunte

(tt) Norit. O. A. T. I, pag. DCCCLXXI

(uu) OO. Tom. I, f. CLXXXVI

(xx) ira SOCRATES apud PLATONEM

(yy) Tom. I, f. CLXXXVIII

(zz) ap. PLATON. lib. XXIII de Recta Nominum Ratione, f. CCCXVII

(aaa) uerba sunt PHAEDRI L. III, fab. XVII

(bbb) ap. NICANDRVM in Alexipharmacis, et ORPHEVM in Hymnis

gitur imagines, artificiosè fabricatas, summa liberalitate animi accipit

VIII

a Dodo-
naeo ora-
culo

Credibile est, Herculem, quum haec tam ingeniose explicaret, simul oraculi praecipientis rationem iniisse. Erat enim is cultus a Dodonaeo oraculo editus, quod oraculum uel ex CASP. PEVCERI sententia Dodanum, Noae ex Iaphero nepoti, (ccc) uel, ut plerisque persuasum est, Pelasgis debebatur, Dodonae conditoribus. Id oraculum, isque locus, in summa quondam celebritate uersabatur, partim ob inuitata fontis effecta, partim ob inauditam naturam aeris. Fons non solum exstinguebat faces ardentes, si quae in illum immergerentur, quae fontibus natura est, sed etiam ACCENDEBAT FACES extinctas, si procul admouerentur. Aerei uero lebetes seu tripodes aedem Dodonaei Iouis, parietibus destitutam, hoc ordine cingebant, ut, commoto uno, ceteri MOVERENTVR OMNES, ita, ut longo demum intervallo sonus in orbem redierit. (ddd) Vnde factum est, ut loquaces et garruli Dodonaeum aes sonans tam communi prouerbio, quam a Paulo, Graecarum antiquitatum peritissimo, i Cor. XIII, 1, appellerentur. (eee) Forte igitur Hercules illam oraculo accommodatissimam interpretationem esse credidit, cuius exemplum in ipso Dodonaeo templo deprehendebat. In illo lumina accendi, et latera machinis arte fabricatis moueri intelligebat. Eundem igitur nouis colonis cultum imperari, credibile erat. Quid? quod Apollo, quicquid Pelasgis impeditus, id Methymnaeis explicare praecipit. Istitis enim, de salute sua deliberantibus, responsum est: incolas

(ccc) in Comment. de Praec. Diuinat. Gener. p. CCXXII sqq.

(ddd) SVIDAS in uoce Δωδοναίων

(eee) consulti potest IO. HENR. MAIUS Fil. Obseru. Sacrar. Lib. I, pag. XXX sq.

colas Methymnae multo melius habituros esse, si **LIGNE-
VM** seu coriaceum **CAPVT** Bacchi colerent. (ff) Cultus
uero, quo Methymnaei Bacchum uenerabantur, quia nasci-
tur in ea urbe uinum generosum, a Pelasgis debebatur Diti,
focio Saturni et Italicæ regionis Deo

VIII

Sed mitto haec, ne uidear nimium dedisse coniectu-
ris, quibus tamen ibi locus est, ubi nihil certi reperitur, ^{ab}
res autem apparere non possunt, earum nisi ratio explica- ^{Romanis}
ta fuerit. Id cerum est, multas gentes ab immanti cultu ^{accepta.}
desinisse, et sicubi humanæ uictimæ Diis deberi uide-
bantur, Deorum uoluntati, subrogatis in hominum locum
aliis rebus, atque imaginibus quibusdam substitutis, esse
obsecutas. Sicyonii cum humanis capitibus Ditem olim
placassent, postea sterilibus pecudibus et iuuenis, uel
uino, melle, lacte et sanguine Diti, teste **ALEXANDRO**,
sacra fecerunt. (ggg) Romani, quum uer nouum Diis
uouebant, quidquid ex suis, ouibus et agnis, inter Ka-
lendas Martias et Idus Maias, apud quemque natum edi-
tumue fuisset, pueros quoque et puellas haud dubio uoto
contineri crediderunt. Sed quia immolare eos turpe
uidebatur, adultos uelabant, uelatosque extra fines exige-
bant, quo piaculari sacro liberi religione credebantur.
(hhh) Agamemnon, quum, Iphigeniam filiam ut Diis
consecraret, responso uatum imperatum esset, cerua pro
ea defunctus est. (iii) Et quum olim, animas defunctorum
humano sanguine placari, creditum esset, captiuosque uel
malo ingenio seruos mercati in exsequiis trucidassent, po-
stea placuit, impietatem uoluptate et spectaculo adum-
brare: hinc gladiatores ante sepulcrum dimicare iusserunt,
qui hinc **BVS TVARI** dicti sunt. (kkk) Denique, quum ex
Apollinis responso Laribus ac Maniae Deae capitibus sup-
pli-

C

(fff) **THEODORETVS** X ad Graecos,

(ggg) Genial. Dier. V. XXVI. p. CCCLXI

(hhh) Alexand. l. c. III. XXII. p. DCCCVII

(iii) uid. pluribus hoc edifferentem **EDVARD. A ZVRCK** ad Ho-
rat. Sat. L. II. Sat. III. u. CXCVIII p. CCCCVII(kkk) **TERTVLLIAN.** de Spect. Cap. de Munere, apud **KIRCH-
MANN.** de Funeribus L. III. c. VIII. p. DCX

plicandum pro capitibus esset, et pro familiarium salute pueri, auctore TARQUINIO, mactati essent, L. Iunius Brutus alii et papaueris capitibus fieri sacra uoluit, ut et scelere pietas uacaret, et Deorum uoluntati, dedicatis capitibus, pareret. (III) Hercules etiam hominum simulacra pro numero sociorum, quos in peregrinatione casu amiserat, in annem demisit, ut, secundo fluuio in mare deuecta, patrii sedibus pro ipsorum corporibus redderentur. Ita se defunctum pietate sua credidit. (mmm) Hinc fere usus simulacra fingendi inter sacra mansit (nnn)

X

Quoquo modo effectum sit, exploratum est illud, Herculem ut pristinum morem desereret, populo facile persuasisse. Abstinerunt a consecratione hominum adeo, ut postea etiam instituta Druidum uehementissime detestarentur, ideo potissimum, quia homines mactabant. (ooo) Ducti etiam poenitentia pristinae crudelitatis, cauerunt legibus, ne quis diebus Saturnaliorum bellum sumeret, neue a nocente poenas exigeret. (ppp) Ad haec Carthaginensibus notam turpitudinis inusserunt, qui auctores fuerant Alexandro, ut ingenuus puer Saturno immolaretur. Quod SACRILEGIUM uerius, quam sacrum, Carthaginenses a conditoribus traditum, usque ad excidium urbis suae fecisse dicuntur: ac nisi seniores obstitissent, humanitatem DIRA SUPERSTITIO uicisset. Quae uerba sunt Q. CVRTII. (qqq) Apud Romanos post Herculis emendationem mos per Saturnalia missitandis cereis coepit, ut narrat MACROBIUS

X

Saturno
cereis de-
derunt

Iussi in genere lumina accendere, cur cereis potissimum utuntur? Nempe Graecorum aequae, ac Romanorum moribus cerae usus uariius fuit. Ceram solebant, praeter

(III) MACROB. Saturn. l. c. V

(mmm) OVID. Fast. L. V. uers. DCXXII

(nnn) MACROB. Sat. l. c. VI

(ooo) teste SVETONIO, alii. v. C. S. SCHVRZFLEISCHII Dissert. de ueterum Institutis Druidum, Vitt. MDCXCVII. hab.

(ppp) MACROB. l. d.

(qqq) L. III, c. III

ter alia, nauibus illinere, ut cariem et putredinem ab illis prohiberent. Testis est OVIDIVS passim, et item LVCA-NVS. (rrr) Ad cereos etiam funera, praesertim acerba, efferebantur, quod SENECA memoriae prodidit. (sss) Qui-bus de caussis, Saturno consecratos esse cereos, arbitror,

A) ut nauis Saturniae memoria coleretur. Is enim, classe aduectus, Ianum Italosque optimis artibus forma-uit. Certe nauis Saturni in magno habita est pretio. Ianus aera signauit, in quorum altera parte Saturni effigies, in altera nauis apparebat, eodem fere instituto, quo hodieque Romanus pontifex nauem Petri in sigillo piscatorio exprimit. Et pueri in aleae lusu, quum de-narios in sublime iactant, solent exclamare: capita aut nauim (trr)

B) Deinde cerei accenduntur, ut, quo Saturnus nume-ro, quo loco sit habendus, doceatur. Saturnum enim si accipias physice, cum Macrobio ad superos, sin historice, ad inferos deos referes, Graecis et Romanis testibus. (uuu) Est enim ab Ioue tenebrosa in tartara missus, ut OVIDIVS canit. (xxx) Quorum uerborum uim non satis assecutus esse uidetur SABINVS, qui, tartara pro summa parte coelorum posita esse, facilius scribit, quam probat. Iustus LIPSIVS eam opinionem ualuisse credit, quia triste est Saturni fidus et maleficum, quale ingenium deorum inferorum solet esse. Quod iudicium de Saturni fidere, cui etiam Plinius gelidam naturam tribuit (yyy), in medio relinquo: quanquam maleficos deos omnino negat FICINVS, (zzz) et speciatim saturnium fidus ab hac ma-thematicorum iniuria defendit IAMBlichVS. (a) Non-dum uero adduci possum, ut credam, ideo Saturno sedem

C 2

in-

(rrr) Vtriusque testimonia collegit IOANN. FAES de Cereis Bapti-smalibus ueter. Christian. p. CLII

(sss) apud IO. KIRCHMANNVM de Funer. Rom. L. II, c. III

(trr) MACROB. p. CII

(uuu) excitatis ab I. LIPSIO Serm. Saturn. f. DCXCV

(xxx) METAMORPH. I. u. CXIII

(yyy) H. N. f. IIII.

(zzz) in praefat. ad PLOTINVM

(a) de Mysteriis, Sect. I. c. XVIII

inferam tibi. Praestat, audire historicos: non eos quidem, qui, omnem de Saturno fabulam Noae uita expressam esse putant. Sicut enim (dicunt) Noa tres filios, ita Saturnus habuit. Noam minimus natus filius Chamus, Saturnum Iupiter laesit. (b) At Noa a filio affectus opprobrio, non regno pulsus, multo minus in tartara missus est, quod de Saturno multorum est sermonibus diuulgatum. Quid impedit, quo minus existimemus, Saturnum fuisse regem Graecorum de gradu deiectum a Ioue, propterea se contulisse in Italiam, in qua obiit. Profecto tumulum Saturni in Sicula terra, et Iouis antrum in insula Creta conspicuum esse, comprobatur ARNOBIVS, idemque ex NEPOTIS et CASSII, THVLLI et DIODORI historia exilium Saturni, Creta profugi, confirmat. (c) Est fluuius Italiae in regione Veronenfi, qui dicitur Tartarus a TACITO. (d) Vnde colligas, Saturnum dici missum in tartara, quia uenit exul in Italiam. Si mauis interpretari, ut plerique, de loco subterraneo, etiam apparet, Romanos non imprudenter eundem honorem, quem mortuis, mortuorum deo Saturno tribuisse, quum eius honori cereos et alia lumina dedicarent, eiusque simulacrum oleo Romae imple-
rent (e)

XII

Oscilla
Diti

Ditem, qui cum Saturno deus erat inferorum, non adeo dissimili ratione uenerantur, ab Hercule eruditi. Non capita uiua, sed efficta offerebant, quae oscilla uideas a MACROBIO nominari. Fuerunt autem oscilla seu imagines a pictoribus, architectis, tornatoribus, figulis, aliisque opificibus ex ligno plerumque idoneo, ex meliore luto, ex argento, ex alia materia, confecta, quae deorum, hominum, bestiarum, uiua ora et capita referebant, atque uel ad deorum cultum, uel ad aedificiorum ornatum, uel ad amicorum oblectationem pertinebant. Oscilla Iac. Phil. TOMASINVS putat ossa fuisse, in quibus oculi erant inscul-

pti,

(b) Vid. Franc. POMEY Pantheon Mythic. p. CXX

(c) ARNOBIVS aduers. Gent. l. III, f. CLXXVIII. cum quo consentit TERTULLIANVS in Apologet. c. XI, f. l. CCLXXVIII

(d) Histor. III, IX. II

(e) PLINIUS H. N. f. DXXVII

pri ut hodie in tesserculis. *f*) Atjab osse fit ossiculum, PLINIO auctore et GELLIO, non oscillum. IVNIVS PHILARGYRIVS mauult ab Oscis deriuare, qui hoc lusu oscillorum frequenter usi sunt, et per Italiam morem sparserunt. *g*) Ad quam sententiam, quum nondum confirmata sit, accedere non possum. Rectius ab osculo fit oscillum, uti a baculo bacillum: sic argumentatur Christian. BECMANVS. *h*) At sola analogia ipsum non defendit. Dicam paucis, quod sentio. Antiquum est uerbum cilleo, a cieo factum, quod significat idem ac moueo. Quum igitur omnis oscillorum ratio in motu consistat, duce ADRIANO IVNIO, Cl. SALMASIO, atque in primis G. J. VOSSIO, oscillum a cillere profectum esse, putamus, nihil impediens, ab os malis, an a uocula ob, alteram uocabuli partem arcessere. *i*) Ista uero oscilla indicant motum uerorum corporum uel effictorum. COLVMELLAE locus, qui secus docet, dubius admodum est. *k*) Quum pueri, fune, altrinsecus de tigno uel arbore, religato, in aere librati uehuntur, dicitur id ludi genus oscillum, et iactatio per funem oscillatio. Quum elaborantur membra uel deorum, quae moueantur a uento, ea membra oscilla appellantur, ut supra dictum est; uel hominum bestiarumue, quae moueantur manu ludentis pueri. Oscilla haec sunt, quae diebus praesertim Saturnalibus a rusticis donabantur, puerisque delectationi erant. Vnde EVANGELVS: Sigillaria lusum reptanti adhuc infantiae oscillis fistilibus praebent. *l*) Sed haec uiliora sunt, neque in magna celebritate uersantur, pleniutque cognoscuntur ex altero imaginularum genere, cui Sigillaribus nomen

XIII

A Signo Sigillum, inde Sigillaris, e, Sigillaria gigni, Quibus cecemo dubitat. Vox sumitur aut proprie pro icunculis; lebratoria aut improprie et μετανομιῶς pro loco uel tempore, fuerunt sigillaria.

C 3

f) de Donariis teter. c. XXVII

g) in Not. ad Virgil. Georgic. L. II. u. CCCXXXVIII

h) de Originibus Latinae Linguae p. CCCXXXII, VI

i) VOSSII Etymologic. sub uoce Oscilla.

k) Is lupinorum oscilla (alii aliter legunt) commemorat

l) ap. Macrob. Saturn. I, VI

istis icunculis dato. Accepta sigillaria in domestica significatione sunt imagunculae, ex auro, argento, ligno, aliaue materia confectae, quae originem ab Herculea explicatione Dodonaei oraculi, usum Saturnalibus diebus habuerunt. Quidam existimant, sigillaria expressisse Deos hominesque, tantum humeros tenus. Hi uero audiant ARNOBIVM, qui aduersus gentes, sigillaribus delectatas, ita disputat: Abstinetis a risu, quum pro diis immortalibus sigilliolis hominum, et formis supplicatis humanis? Quin imo deos esse sigillaria ipsa censetis, nec praeter haec quicquam uim creditis habere diuinam. Quid dicitis, o isti? ergone dii coelites habent aures et tempora, ceruices, occipitium, spinam, lumbos, latera, poplites, nates, suffragines, talos, membraque alia cetera, quibus constructi nos sumus? Et paucis interiectis: Usque adeo, inquit, ludus est et puerilis affectio, sigillaria ista formare, adorare pro Diis ea, sanctitatibus accumulare diuinis, quum ipsos uideamus artifices in effingendis his ludere, et libidinum propriarum monumenta sancire. Haecenus ARNOBIVS *m*) Potissimum ea sigillaria commendauit hinc motus, hinc sonus. Sonum quidem rarius sigilla ediderunt; quod uel per tubum cochlearum praestari, Athan. KIRCHERVS, *n*) uel per tubum plumbeum fieri, Io. Baptista PORTA docet. *o*) Saepius ob motum admirabilia sunt uisa: qui motus uel neruis et fiduculis, uel naturali ui magnetis ad mouendum ferrum, uel uolubili natura argenti uiui excitatur. Idcirco laudat is, qui adscito ARISTOTELIS nomine de Mundo scripsit, *p*) ea sigillaria, in quibus filum membri, quod in ligneis hominum figuris gestus mouet, trahitur: hinc torquetur ceruix, nutat caput, oculi uibrant, manus ad ministerium praesto est, nec inuenuste totus homo uidetur uiuere. Quo factum est, ut sigillaria *νευροσπασα*, tornatores autem ceterique artifices *νευροσπαστω* dicerentur ab LVCIANO. *q*) Rerum harum imperitis persuasum erat, omnia ea simulacra uocalia, nu-

(m) aduers. Gent. L. VI, f. CLXXXVII, ed. Paris. ∞ lo LXXX.

(n) in Arte Magna Conson. et Disson. L. VIII, P. III, c. IIII.

(o) Magiae Natural. XVI, XII.

(p) qua de re I. C. SCALIGER de Subtilitatibus, Exercit. CCCLXII. R. MXXII. disputat.

(q) de Dea Syria.

tantia, sudantia, ab arte magica aut diabolica proficisci. Quorum aduersus ineptias disputat humanissimus Vpsalien-
 sis historicus, Edmundus FIGRELIVS in libro singulari de
 Statuis Illustrum Romanorum. r) Sola igitur praestantia
 differebant sigillaria ab oscillis: forma similis, et usus utro-
 rumque idem erat. Malebant ergo sigillaria, quam oscilla,
 dare: neque enim eos fugiebat, omnem hanc religionem
 elegantiae causa institutam esse. Ad haec Saturnus pater
 superare Ditem filium credebatur dignitate. Quum itaque
 uterque deus in tartaris esset, ista sacrorum mutatio facta
 est, ut Saturno sigillaria multo frequentissime darentur, etsi
 oraculum oscilla Diti sacra esse uoluerat. Ceterum, siue
 oscillorum, siue sigillarum, duo fuerunt genera: alia ipsos
 deos, alia res creatas referebant. Illis utebantur, ut Deos
 benignos honorarent: his, ut Deos iratos flecterent. Prio-
 ris generis exemplum legas apud Iac. Phil. TOMASINVM,
 qui obseruat, uinitorum consuetudinem ita tulisse, ut ima-
 gines nunc fictiles, nunc ligneas, Baccho similes, ex arbori-
 bus suspenderent, quas ab ore patentissimo OSCILLA di-
 cebant. s) Horum tantam credebant esse uim, ut, quoties
 uento ex Numinis decreto agitata se ad uineam conuerte-
 rent, toties uinae fertilitatem auerent, quod ex Virgilio
 discimus. t) Constat etiam Mercurii sigillum artificiosissi-
 me conficiendum fuisse, propter uarietatem negotiorum,
 quibus ille praeerat. Vnde natum prouerbum: Non ex
 quouis ligno fit Mercurius: quo PYTHAGORAS identi-
 dem est usus. u) Taceo plura deorum simulacra, quae ne-
 mini obscura esse, reor. Iam aetate Jacobi, Rahel furata
 esse dicitur simulacra deorum Labani, quae inter oscilla re-
 tuleris, si audias R. Elieser, qui docet idoli istius fabricandi
 hanc rationem: Obruncarunt hominem, caputque abscissum
 condiruerunt sale et aromatibus, et laminam auream, inscri-
 ptam nomine spiritus impuri, capiti supposuerunt in
 muro, succensisque coram eo cereis adorauerunt. w) Et occa-
 sionem quidem simulacra diuina fabricandi exinde accepisse
 uidentur, quod hominum figura Deus appareret, et de se lo-
 que-

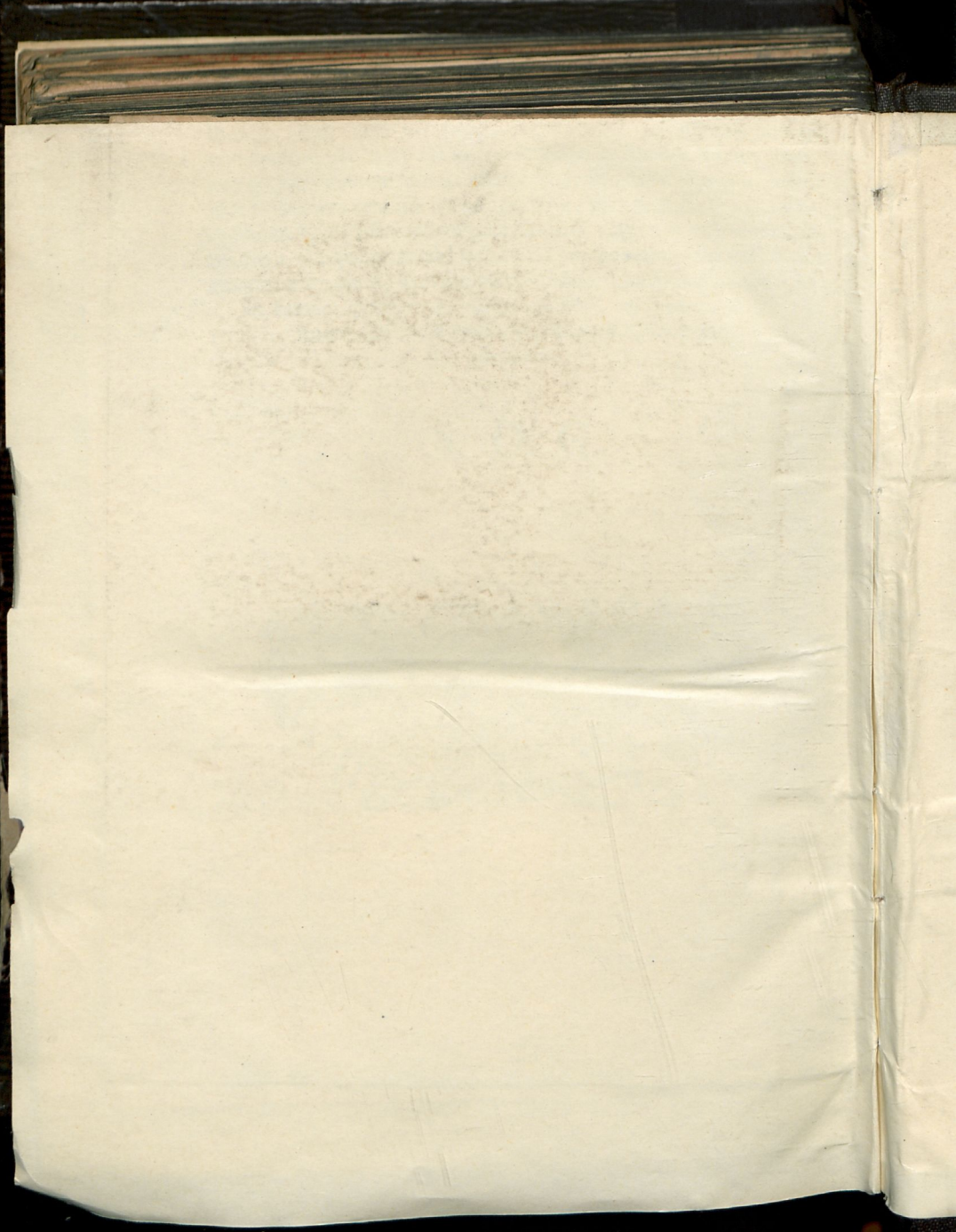
(r) c. III. p. XVIII. (s) de Donariis Veter. c. XXVII. exeunte. (t)
 Georgic. II, 398. 199. (v) uid. APVLEIVS in Apolog. p. 302. (w)
 ap. Thom. GOODWIN. Mos. et Aar. L. III. c. q. S. 3.

queretur; uti persuasum est POLYDORO VERGILIO. x) Quamquam Deus, simul ac gentiles censuerunt, Deos ipsa esse sigillaria, imagines diuinas seuerissime prohibuit, neque Iudaei ullum in templo Hierosolymitano exemplum tulerunt, quod JOSEPHVS asseuerat. y) Secus fiebat ab gentilibus, quorum templa magno imaginum diuinarum numero superbiebant; qua de re IOSEPHVS contra Appionem uehementissime disputat. Augebat enim opprobrium deformitas sigillorum, quae, uariis coloribus distincta, monstris, non diis, similia uidebantur, propterea, quod pictores, Aegyptiorum incitatione corrupti, graphides erant negligentes: quos false ridet VITRUVIVS. z) Neque de iis honorificentius SENECA sentit: Numina uocant, iniquens, quae si spiritu accepto subito occurrerent, monstra haberentur aa)

Praeterea oscillis ad expiandos inferos deos utebantur. Quum enim Pontificio iure ii, qui sibi mortem conscieuerant, sepultura prohiberentur, neque illis iusta fieri oportere, suspensis oscillis, quasi per imitationem mortis, licebat parentare: quia forte credebatur, coelum posse adiri per oscillationem, uelut imaginem quandam uitae humanae, in qua altissima deorsum ruunt interdum, et infima ad summum efferuntur. Pontificum etiam decreto cautum erat, ut, si ab exercitus duce Diis manibus quispiam deuotus et consecratus esset, neque is in acie cecidisset, Ditis placandi causa, signum septem pedes altum (erant enim oscilla palmitalia et cubitalia) in terram defoderetur: quod repetit ALEXANDER ab ALEXANDRO. bb) SERVIUS etiam oscilla credit genus esse purgationis, aeris maxime. Quam rem latius persequitur Iac. GVTHERIVS de Iure Manium. cc) Habes sigillaria, diti sacra. Vis eorum auctoritatem? Audi philosophum: haec omnia, iniquentem, sapiens seruabat, tanquam legibus iussa, non tanquam diis grata. dd)

- (x) de Rer. Inuentor. L. II. c. XXIII. (y) Antiquitt. Iud. L. XVIII. (z) L. VII. c. I. consule If. Vossii Obseruationes in Catullum p. 197. sqq. (aa) in fragmentis, collectis ab Iust. LIPSIUS, Elektorum L. II. c. XVIII. (bb) Genial. Dier. L. III. p. DCCXVII. (cc) L. I. c. VIII. (dd) uerba sunt SENECAE in Fragmentis I. d.

p. 5. lin. 19. pro *persuas.* leg. *persuasum habentes* p. 8. lin. 21. pro *amplissima* et *conspicua*, leg. *amplissimas & conspicuas.*

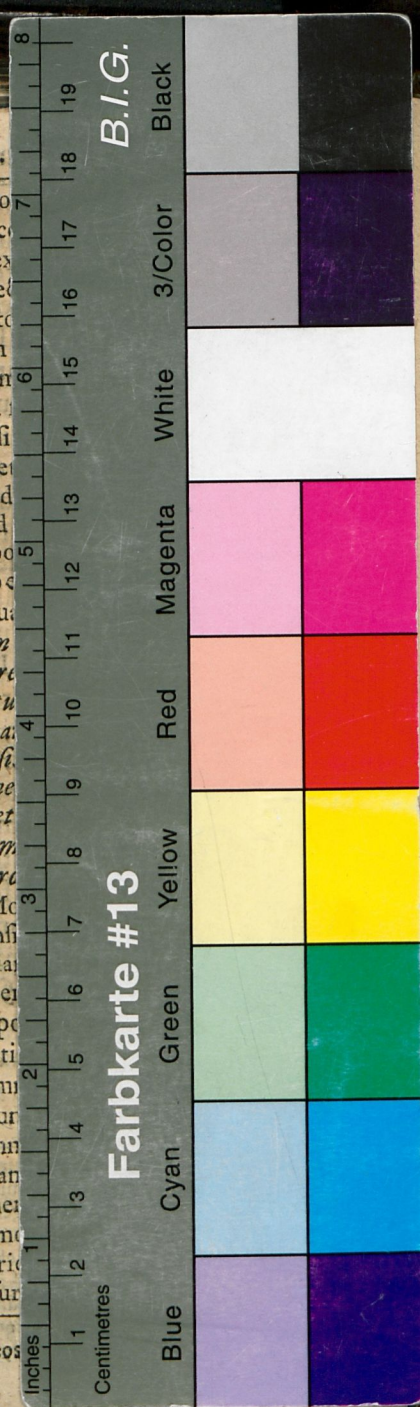

Wittenberg, Diss., 1727 A-50

56.

B.I.G.

Farbkarte #13

Q B F F Q S
DISSERTATIO CRITICA
DE

SIGILLARIBVS DITI SACRIS

1727
41

QVAM
PRAESIDE
CHRISTOPH· LVDOV· CRELLIO

I V D ET POET· PROF· PVBL
IPSI KL· OCTOBRIEVS ∞ 1727
H L Q S

PVBLICE EXPENDENDAM
PROPONET

A V C T O R
M· IOANNES GOTTFRID HOERIVS

NAVMBVRG· MISN
ACAD· VITEMB· BIBL

VITEMBERGAE
EX OFFICINA GERDESIAE VIDVAE

